

บทที่ ๑

บทนำ

ในบรรดาทรัพยากรทั้งหมดที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาประเทศนั้น กำลังคนนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ฉะนั้นคุณภาพของประชากรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความเจริญของชาติ การศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้าง ความรู้ ความคึกคัก และทัศนคติใฝ่เรียนรู้จักตนเอง ตลอดจนสังคมและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับคน สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ กำลังคนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการศึกษา การจัดการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพย่อมทำให้ไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เกิดความสูญเสียบ ความสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ขึ้น จะเห็นว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาของชาติและโน้มนำสังคมไปในแนวทางอันพึงประสงค์ได้ ด้วยเหตุนี้เองทุกประเทศจึงพยายามลงทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นสำคัญ

✓ ในการพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องมีการสำรวจและประเมินสภาพปัจจุบันของการศึกษาเพื่อจะได้ดำเนินการปรับปรุงการศึกษาไปในทิศทางที่เหมาะสม การสำรวจมีประโยชน์ต่อผู้บริหาร นักการศึกษาให้สามารถพิจารณาว่าจะจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ได้

✓ นอกจากนั้นโดยที่การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงสุดของชาติ เป็นการแสวงหาความจริงทางวิชาการ ให้การยอมรับในค่านิยมการค้นคว้าหาความรู้ของบรรดาบุคคล ซึ่งต่อไปข้างหน้าจะเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมั่นคงต่อไป มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นประเทศไทยนั้นถือว่ามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ที่จะผลิตกำลังคนระดับสูงที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานให้ออกไปมีบทบาทในการดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จะต้องมีบริการแก่ชุมชน และจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ

ของตน หรือถ้าจะกล่าวให้เด่นชัดแล้วมหาวิทยาลัยมีหน้าที่สำคัญคือ ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีตหรือสิ่งที่มีอยู่แล้ว นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยยังมีหน้าที่ช่วยขยายขอบเขตหรือทรมแดนแห่งความรู้ใหม่ ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและต่อสังคม จากหน้าที่สำคัญของมหาวิทยาลัยดังกล่าว การมีบัณฑิตศึกษาชั้นใหม่ในมหาวิทยาลัยจึงเท่ากับเป็นการช่วยใหม่มหาวิทยาลัยปฏิบัติหน้าที่ของตนได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยบัณฑิตศึกษาจะช่วยเสริมหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในด้านการวิจัยได้มากขึ้น /

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

✓ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดสอนถึงระดับบัณฑิตศึกษาและยังมีมหาวิทยาลัยอีกหลาย ๆ แห่งที่มีแนวโน้มจะเปิดสอนในระดับนี้เพิ่มขึ้น วิทยุ วิทยุวิทยุ (๒๕๓๓ : ๓๐) กล่าวว่าจากนี้ไปอีกประมาณ ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี บัณฑิตศึกษาจะกลายเป็นพระอาทิตย์ของระบบจักรวาลในทางการศึกษาของประเทศไทย คือการศึกษาระดับนี้จะทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ การที่มหาวิทยาลัยขยายการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางเช่นนี้ สติชัย นิยมญาติ (๒๕๒๒ : ๒๕๓) กล่าวว่าก็เพื่อมุ่งพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งนี้เพราะเมื่อมีบัณฑิตศึกษาหรือมีโครงการศึกษาในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก เพิ่มขึ้นก็เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้มีการวิจัยและขยายทรมแดนแห่งความรู้ (frontier of knowledge) ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นการสนองความต้องการกำลังคนในระดับสูงสำหรับเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศอีกด้วย

✓ ปัจจุบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีปัญหาหลายอย่าง ซึ่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งก็ประสบปัญหาไม่เหมือนกัน แม้แต่ภายในมหาวิทยาลัยเดียวกันแต่ต่างสาขาวิชาก็ยังมีปัญหาที่แตกต่างกันไป จากการสัมมนาเรื่อง "แนวทางจัดและปรับปรุงบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย" ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สมาชิกที่มาร่วมสัมมนาซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ที่สอนระดับบัณฑิตศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทย ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบัณฑิตศึกษาของไทยในปัจจุบันว่า ประสบปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ ๒ ประการ คือ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๒๕ : ๑๔๕)

๑. ปัญหาค่านคุณภาพของอาจารย์ สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันยังขาดแคลนอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสามารถเฉพาะด้านอยู่มาก

นอกจากนี้ยังมีอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษาอีกมากที่ยังขาดประสบการณ์ในการสอน และการวิจัย

๒. ปัญหาค่าตอบแทน สมาชิกมีความเห็นว่างบประมาณในการจัดการศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันยังได้รับน้อยเกินไป รวมทั้งงบประมาณที่เป็นทุนอุดหนุนในการวิจัยของบรรดาอาจารย์เอง และของนักศึกษาด้วย การขาดแคลนงบประมาณและเงินอุดหนุนทำให้การจัดบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันมีอุปสรรคการสอน การเรียน คำร่ำสำหรับคนกว่าไม่เพียงพอและการวิจัยก็ค่อยคุณภาพลงกว่าที่ควรจะเป็น

๓. ปัญหาคุณภาพของบัณฑิต ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเห็นว่าบัณฑิตที่ศึกษาจบแล้วในปัจจุบันยังมีคุณภาพไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ก็อนักศึกษายังไม่ได้ศึกษาและมีความรู้ลึกซึ้งในสาขาวิชาที่ตนเรียน และเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ก็ยังไม่สามารถนำความรู้ในสาขาของตนไปแก้ปัญหาสังคมได้จริงจังกนัก

๔. ปัญหาต้นทุนวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของการจัดบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ทำการสอนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดบัณฑิตศึกษาให้แน่ชัดว่ามหาวิทยาลัยต้องการจัดการศึกษาระดับนี้เพื่ออะไร เพื่อใคร และทำไมจึงจัดขึ้นมา เป็นต้น

๕. ปัญหาต้นทุนการประสานงาน การจัดบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันยังขาดความร่วมมือระหว่างนักวิชาการฝ่ายธุรการและฝ่ายบริหารของสถาบัน ซึ่งได้แก่การขาดความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ - เจ้าหน้าที่ - มหาวิทยาลัย ทั้งภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัยด้วย

๖. ปัญหาต้นทุนหลักสูตร ผู้เข้าร่วมสัมมนาหลายท่านมีความเห็นว่าหลักสูตรปัจจุบันไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ ฉะนั้นผลผลิตที่ได้จึงยังไม่สามารถสนองความต้องการของชาติได้อย่างแท้จริง

ปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยประสบกับอุปสรรคหลายประการ แต่อย่างไรก็ตามการจะแก้ไขปัญหาดัง ๆ ย่อมต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดปัญหาเหล่านั้นด้วย

โดยที่โดยทั่วไปนั้นการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใด ประเภทใดก็ตาม มักจะต้องมีหลักสูตรเป็นเส้นทาง เพราะหลักสูตรจะให้แนวทางกว้าง ๆ เอาไว้ว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ แต่ละประเภทนั้นอยู่ที่ไหน เนื้อหาสาระที่จำเป็นควรมีอะไรบ้าง การจัด

กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายควรจะเป็นเช่นไร

เซย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander ๑๙๖๖ : ๕) กล่าวว่าหลักสูตรเป็นเสมือนหนึ่งแผนภูมิการเดินทาง หลักสูตรสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา วิชา การบริหารสถานศึกษาและด้านวิธีการต่าง ๆ ในการศึกษา

ซาร์ง บัควี (๒๕๐๔ : ๖๔) กล่าวว่าหลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษามีความมุ่งหมายในการให้การศึกษแก่ผู้เรียนอย่างไร และสามารถให้ความรูสร้างเสริมทักษะและทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตร เป็นเสมือนหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่าการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียนนั้นหนักไปในทางใด มีผลดีต่อผู้เรียนและต่อสังคมมากน้อยเพียงใด ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับไพทอร์น ลินดาร์ธน์ (๒๕๒๓ : ๔๕) ที่ได้กล่าวว่าในกระบวนการเรียนการสอนนั้น หลักสูตรถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดว่า ตลอดเวลาครั้งหนึ่งในชีวิตสถานบันอุดมศึกษาของนิสิตนักศึกษานั้น เขาจะต้องเรียนรู้อะไรแค่ไหน ในด้านผู้สอนก็จะทราบได้ว่าเนื้อหาและประสบการณ์อะไรที่ควรจะให้กับนักเรียน

กล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นแกนสำคัญที่จะนำให้การศึกษทั้งหมดไปสู่ปรัชญาและเป้าหมายที่ตั้งไว้

นอกจากปัจจัยทางด้านหลักสูตรแล้ว ด้านการเรียนการสอนก็มีความสำคัญมากเช่นกัน การที่มีหลักสูตรที่ดีเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้การจัดการศึกษบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ในหลักสูตรได้ หลักสูตรจะมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของอาจารย์เป็นสำคัญ

แอกเซลร็อดและคณะ (Axelrod, et al. ๑๙๖๔ : ๗๒) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ว่า

.....แท้จริงหลักสูตรนั้นมิได้เป็นเพียงข้อความและรูปแบบที่ถูกบันทึกเอาไว้ในแผนกระดาษเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็มีอะไรบางอย่างที่ลุ่มลึกไปกว่าการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดรายวิชาเรียน อะไรบางอย่างที่กล่าวถึงก็คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของอาจารย์นั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าทราบได้ก็ตามที่พฤติกรรมของอาจารย์ โดยเฉพาะด้านการสอนยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้ว่าจะมีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ก็ตาม ก็เห็นที่จะยากที่หลักสูตรใหม่นั้นจะถูกนำ

ไปใช้ใหม่ประสิทธิภาพขึ้นมา

เบอร์น (Byrne R.F. ๑๙๖๖ : ๑๘) ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า "การเปลี่ยนแปลง
 หลักสูตรจะเกิดขึ้นได้จริงก็ภายหลังที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในตัวอาจารย์เสียก่อนเท่านั้น"
 และในที่ประชุมเกี่ยวกับการอุดมศึกษาระดับชาติที่จัดขึ้นที่นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา ปี ๑๙๗๒
 นูแนน (Noonan ๑๙๗๒ : ๑๙๑) ก็ยืนยันข้อที่ประชุมว่า "ข้อเท็จจริงทางการศึกษาอย่าง
 หนึ่งที่น่าสนใจก็คือว่า การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนั้นจะเกิดได้เร็วขึ้น
 ถ้าได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของอาจารย์เสียก่อน ความพยายามใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลง
 การศึกษาโดยไม่เกี่ยวข้องกับตัวอาจารย์จะไม่มีวันบรรลุผลตามความคาดหวังไปได้" ข้อคิด
 ดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บทบาทของผู้สอนหรือสิ่งที่อาจารย์ได้จัดให้มีขึ้นในการดำเนินการ
 การสอนของตนนั้นย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียน ซึ่งบางอย่างก็ช่วยส่งเสริมผู้เรียน และ
 บางอย่างก็อาจจะไม่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปในทิศทางที่
 พึงประสงค์เท่าใดนัก แต่อาจารย์ก็ยังคงกระทำในการดำเนินการสอนของตนอยู่เป็นประจำ
 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบางทีผู้สอนเองก็ไม่ทราบว่าตนเองทำได้แค่ไหนหรือไม่ เนื่องจากยังไม่
 เคยได้มีการประเมินการสอนของตนเองเลยก็เป็นได้

ฉะนั้น การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงทัศนะหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงนับว่าจะ
 ก่อให้เกิดผลดีเพราะในการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนย่อมทราบว่า การดำเนินการสอนของ
 อาจารย์อย่างใดบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของตน

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะมีผล
 ทำให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดบรรลุอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพราะเหตุที่ว่าการ
 สอนของอาจารย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้มีคุณสมบัติและทัศนคติตาม
 ที่ผู้สร้างหลักสูตรมุ่งหวังไว้

เนื่องด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญ
 เฉพาะสาขาวิชา การค้นคว้าวิจัยและเพื่อยกระดับวิชาชีพกับสร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการ
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในลักษณะการค้นคว้าวิจัยและการเสาะแสวงหาความรู้อย่าง
 ลึกซึ้งในเฉพาะค่านั้น วิจิตร ศรีสอาน (๒๕๒๒ : ๒๓) กล่าวว่า ถือได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญ
 ของการศึกษาระดับนี้ เป้าหมายของการศึกษาระดับนี้ต้องการให้บัณฑิตมีความ เป็นนักวิชาการ
 และนักวิชาชีพชั้นสูง ฉะนั้นการจัดการศึกษาระดับนี้จึงมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้า

ศึกษาวิจัยด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมีอาจารย์เป็นผู้แนะแนวทาง แต่การที่จะทำให้ผู้เรียน
 ประสมผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดในการศึกษาระดับนั้น การบริการทางวิชาการของ
 มหาวิทยาลัยที่จัดให้แก่บัณฑิตศึกษานับได้ว่ามีส่วนเอื้ออำนวยต่อการศึกษานิสิตนักศึกษาใน
 ระดับนี้เป็นอย่างมาก เพราะการบริการทางวิชาการต่าง ๆ เช่น การบริการทางคานห้องสมุด
 การบริการคานต่าง ๆ ของคณะ/ภาควิชา หรือมหาวิทยาลัยเหล่านี้ถือว่ามีค่าสำคัญมาก
 เนื่องจากการบริการดังกล่าวนี้มีส่วนช่วยอำนวยต่อการเรียนการค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน
 เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการคานห้องสมุดถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญมากในการ
 บริการทางวิชาการทั้งในหลักสูตรและนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรด้วย

จากผลการวิจัยของฮาร์ทเน็ตต์และแคทซ์ (Hartnett and Katz ๑๙๗๗ : ๖๖๔)
 พบว่าสัมพันธภาพระหว่างคณาจารย์และบัณฑิตวิทยาลัยกับนักศึกษาในทัศนะของนักศึกษาส่วนใหญ่
 ถือว่ามีความสำคัญที่สุดต่อคุณภาพของประสบการณ์ของนักศึกษา และนักศึกษจำนวนมากระบุว่า
 เขาได้รับความผิดหวังในประสบการณ์ที่เขาได้รับขณะศึกษาอยู่ในบัณฑิตวิทยาลัย ฮาร์ทเน็ตต์
 และแคทซ์ กล่าวว่าทั้งนี้เพราะบัณฑิตวิทยาลัยได้ละเลยในการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวย
 ต่อการพัฒนา สมรรถนะความเป็นปราชญ์และความเป็นนักวิทยาศาสตร์ของนักศึกษา เช่น ไม่
 ส่งเสริมสมรรถภาพในการคิดจินตนาการ ความคิดไตร่ตรอง ทักษะการสืบสวนสอบสวน ทักษะ
 ในการประสานงาน ความมั่นคงทางอารมณ์ แต่กลับไปบีบบังคับให้เชื่อมั่นเฉพาะ "กลุ่มความ
 คิดเดียว" สร้างความโดดเดี่ยว ความกังวลใจ ความสับสนในแนวทาง และความรู้สึกไม่อบอุ่น
 ใจ เป็นคนต่างถิ่น ในขณะที่บัณฑิตวิทยาลัยมีข้อมูลเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาที่ตนรับเข้ามา แต่นิสิต
 นักศึกษาเองกลับขาดข้อมูลความเข้าใจในบัณฑิตศึกษา ผลการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัย
 จึงไม่เป็นที่น่าพอใจนัก

สรุปได้ว่าบริการทางวิชาการแก่นิสิตศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความสำคัญใน
 การที่จะเป็นส่วนที่เอื้ออำนวยให้นิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จและได้พัฒนาไปตามจุดหมาย
 ของการศึกษาระดับนี้ที่ใดทั้งไว้

นอกจากปัจจัยทางคานหลักสูตร คานการเรียนการสอน คานการบริการทางวิชาการ
 แล้วมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามรรลุผลตามจุด
 มุ่งหมายที่วางไว้ก็คือ ความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่าง
 นิสิตศึกษากันเอง

รอกนี่ ที. ฮาร์ทเน็ต (Rodney T. Hartnett) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาทางวิจัย
 ระดับผู้ใหญ่ (Senior Research Psychologist) (อ้างจาก กานคา ณ กลาง และคน
 อื่น ๆ ๒๕๓๓ : ๕๕) กล่าวว่าจากการศึกษานิสิตบัณฑิตศึกษาพบว่า ที่ผู้คนทั้งหลายเข้าใจกัน
 ว่านิสิตนักศึกษาเหล่านี้มีความพร้อมถึงวุฒิภาพแล้วเป็นความเข้าใจผิด ที่จริงนิสิตเหล่านี้ต้องการ
 ที่พึ่งทางใจมากและชามากด้วย เพราะฉะนั้นเขาคงพึ่งพาอาศัยอาจารย์มากเหลือเกิน นิสิต
 เหล่านี้ขอขมาในแบบสอบถามที่ศาสตราจารย์ฮาร์ทเน็ต คนออกมาว่าประสิทธิภาพของการ
 ศึกษาของเขาขึ้นอยู่กับ เป็นประการแรกที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับอาจารย์ที่ควบคุม
 ดูแลเขาอยู่

อาไฟ สุจริตกุล (๒๕๒๓ : ๑๔๖) ก็กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษากับ
 กับอาจารย์โดยการให้คำแนะนำปรึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ตลอดจน
 ทัศนคติต่าง ๆ ระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ ในฐานะผู้เสมอกันทั้งในและนอกเวลาเรียนจะ
 ช่วยเพิ่มพูนคุณภาพของนักศึกษาในด้านความคิด ความเป็นอิสระทางวิชาการ ตลอดจนความมั่นใจ
 ในภูมิปัญญาของตนเองและจะเป็นพลังส่วนหนึ่งที่จะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจแก่นักศึกษาในการ
 ก้าวขึ้นเป็นนักวิชาการชั้นสูงซึ่งตรงกับ วิจิตร สินสิริ (๒๕๒๑ : ๕) ที่กล่าวว่า การส่งเสริม
 สัมพันธภาพระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์จะนำไปสู่การสร้างอารมณ์ที่มั่นคง มีเหตุผล วุฒิปาจะ
 สร้างสันติภาพและความก้าวหน้าในชุมชนได้

ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน อาไฟ สุจริตกุล (๒๕๒๓ : ๑๔๕) กล่าวว่าถึงแม้ว่า
 การศึกษาระดับสูงชั้นบัณฑิตศึกษาจะเน้นหนักไปในด้านการเรียนรู้เฉพาะตนในเชิงวิชาการมาก
 กว่าในด้านประสบการณ์ จากการสังคมหรือกิจกรรมร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษา และถึงแม้ว่า
 การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาคงจะเป็นอิสระจากกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อทุ่มเวลาให้แก่การ
 ศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างเต็มที่ แต่การสังสรระหว่างนิสิตนักศึกษาต่างคณะต่างแผนกวิชา อาจ
 จะช่วยให้เกิดแนวคิดที่กว้างไกลและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างวงวิชาได้มากขึ้น
 จะช่วยให้ นิสิตมหาวิทยาลัยเป็นผู้รอบรู้ได้ทางหนึ่ง ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ วิจิตร สินสิริ
 (๒๕๒๑ : ๕) ที่กล่าวว่า การที่นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยได้เสวนาสังสรศักดิ์กันระหว่างนิสิตนักศึกษา
 สาขาต่าง ๆ การได้เรียนรู้ความคิดความอ่าน การได้อภิปรายทั้งทางสังคมและวิชาการจะทำให้
 ให้นิสิตนักศึกษามีความคิดกว้างขวางขยายแดนแห่งความรู้ออกไปอีก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางค่านหลักสูตร ค่านการเรียนการสอน ค่านการบริการทางวิชาการ ค่านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะเอื้ออำนวยให้การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามุ่งผลตามจุดหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญดังกล่าวนี้ จึงเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงความคิดเห็นของนิสิตศึกษามหาบัณฑิตที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ๔ ดังกล่าว โดยศึกษาว่านิสิตศึกษามหาบัณฑิตมีความคิดเห็นต่อบริการใด ๆ อยู่ในระดัใด ทั้งนี้เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารและคณาจารย์ในการปรับปรุงหลักสูตร การบริหารค่านการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงการดำเนินงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ในอันที่จะให้บริการทางวิชาการแก่นิสิตศึกษามหาบัณฑิตและปรับปรุงสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยคักสรรที่เกี่ยวกับการบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ ในทัศนะของนิสิตศึกษามหาบัณฑิต รวม ๔ ค่าน คือ
 - ๑) ค่านหลักสูตร
 - ๒) ค่านการเรียนการสอน
 - ๓) ค่านการบริการทางวิชาการ
 - ๔) ค่านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตศึกษามหาบัณฑิตที่มีต่อบริการคักสรรที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามของการวิจัยขึ้นเพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการหาคำตอบได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑. นิสิตนักศึกษามหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ใน ๔ มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีทัศนะหรือความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาคู่กันเองอย่างไร

๒. นิสิตนักศึกษามหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ที่มีเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทัศนะหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาคู่กันเองแตกต่างกันหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ ตามการแบ่งสาขาวิชาของยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งได้แก่ นิสิตนักศึกษาในสาขา วิชาการธนาคาร พาณิชยศาสตร์ การทูต เศรษฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วารสารศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สังคมวิทยา สถิติ และวิชาอื่นที่คล้ายคลึงกันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เฉพาะผู้ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตนักศึกษามหาบัณฑิตในสาขาเหล่านี้ ในปีการศึกษา ๒๕๒๔ เท่านั้น

๒. ขอบเขตของเนื้อหา จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ในทัศนะของนิสิตนักศึกษามหาบัณฑิตในค่านต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ ด้านหลักสูตร ได้แก่คุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาที่การบัณฑิตศึกษาต้องการให้มีขึ้น โดยมองในแง่เป้าหมายของหลักสูตรว่า คนที่หลักสูตรผลิตออกไปหรือให้การศึกษานั้นมีลักษณะอย่างไร คือถือเอาผลิตผลของหลักสูตรเป็นหลักสำคัญ

๒.๒ ด้านการเรียนการสอน ได้แก่เนื้อหาวิชาที่หลักสูตรและครูสอนจัดให้แก่ นิสิตนักศึกษา บทบาทของผู้สอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับ

๒.๓ ด้านการบริการทางวิชาการ ได้แก่การบริการของมหาวิทยาลัย/คณะ/ภาควิชา ที่จัดให้แก่ นิสิตนักศึกษามหาบัณฑิตเพื่อเป็นส่วนช่วยเอื้ออำนวยต่อการเรียนและการ

คุณค่าวิจัยของนิสิตนักศึกษา เช่น การให้บริการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย การบริการ
 คานทองสมุท และการอำนวยความสะดวกในคานต่าง ๆ

๒.๔ คานความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา และ
 ระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง ได้แก่การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเรียน การเปิด
 โอกาสให้นักศึกษารวมปฏิบัติงานทางวิชาการ การให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 ระหว่างนิสิตนักศึกษาในทางวิชาการ เป็นต้น

๓. ตัวแปรที่ศึกษา

๓.๑ ตัวแปรอิสระ มีดังนี้

๓.๑.๑ เพศ

๓.๑.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งเป็น ๒ พวก คือ ผู้ที่ได้คะแนน
 เฉลี่ยสะสม ๓.๐๐ - ๓.๔๔ พวกหนึ่ง และอีกพวกหนึ่งคือ
 ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป

๓.๑.๓ ประสบการณ์ในการทำงานแบ่งเป็น

- ๑) พวกที่รับราชการ
- ๒) พวกที่ทำงานรัฐวิสาหกิจ
- ๓) พวกที่ทำงานกับธุรกิจเอกชน
- ๔) พวกที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- ๕) พวกที่ไม่ได้ทำงาน

๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่คะแนนของปัจจัยคิตสรรที่เกี่ยวกับกำรบัณฑิต
 ศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ ๔ คาน คือ คานหลักสูตร คานกำรเรียนกำรสอน คานกำรบริการ
 ทางวิชาการ คานความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิต
 ศึกษาคงด้วยกันเอง

ขอตกลงเบองตน

ในการวิจัยครั้งนี้ขอตกลงเบองตนดังนี้คือ

๑. คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาแต่ละคนเป็นกรณีหนึ่งซึ่งถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษาเหล่านั้น

๒. คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาแต่ละสาขาวิชาและแต่ละมหาวิทยาลัย ถือว่าอยู่ในมาตรฐานอันเดียวกันตามระเบียบการวัดผลของมหาวิทยาลัย

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงตัวแปรอื่นใดที่อาจมีผลต่อความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา เช่น อายุ สาขาวิชาที่จบมาในระดับปริญญาตรี เป็นต้น

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ได้ เนื่องจาก

๑. กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเป็นเพียงนิสิตนักศึกษามหาบัณฑิตที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตนักศึกษาเมื่อภาค ๑ ปีการศึกษา ๒๕๒๔ เท่านั้น ฉะนั้นการสรุปผลต่าง ๆ จึงจำกัดอยู่ภายในกลุ่มนี้เท่านั้น

๒. การศึกษาวิจัยครั้งนี้อาจไม่ได้ผลสมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจ อาจจะตอบไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ตั้งใจที่จะตอบแบบสำรวจก็ได้ ซึ่งถือเป็นธรรมชาติของการได้ข้อมูลจากการออกแบบสำรวจหรือแบบสอบถาม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามชี้แจงถึงความสำคัญให้ผู้ตอบแบบสำรวจทราบแล้ว จึงทำให้มั่นใจได้ว่าความคลาดเคลื่อนดังกล่าวคงจะมีน้อยมาก

ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัยคัดสรร หมายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้คัดสรร (select) แล้วเห็นว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ ซึ่งมีอยู่ ๔ ด้านด้วยกันคือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริการทางวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง

การบัณฑิตศึกษา หมายถึงการศึกษาระดับปริญญาโทหรือระดับมหาบัณฑิต

สาขาสังคมศาสตร์ หมายถึงสาขาสังคมศาสตร์ตามที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้จำแนกหมวดหมู่ไว้ซึ่งได้แก่ วิชาการ

ธนาคาร พาณิชยศาสตร์ การทูต เศรษฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วารสารศาสตร์
รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สังคมวิทยา สถิติและวิชาอื่นที่คล้าย
คลึงกัน

นิสิตนักศึกษา หมายถึงนิสิตนักศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๒๔
ในสาขาและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาพัฒนาสังคม สาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขา
เศรษฐศาสตร์สหกรณ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะสถิติประยุกต์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงผลการเรียนตามหลักสูตรทั้งหมดของนิสิตนักศึกษา
ตั้งแต่เข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจนถึงสิ้นภาคเรียนที่ ๒ ของปีการศึกษา ๒๕๒๔

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึงอาชีพที่นิสิตนักศึกษาประกอบอยู่ขณะที่กำลัง
ศึกษาอยู่ระดับบัณฑิตศึกษาหรือประกอบอยู่ในปัจจุบัน

นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึงผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
คือคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average) ตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป

นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึงผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนคือ คะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average) ระหว่าง ๓.๐๐-
๓.๔๙

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นนิสิตศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์ที่เข้าศึกษาใน
ปีการศึกษา ๒๕๒๔ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์
๒. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาพัฒนาสังคม สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
๓. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา
๔. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะสถิติประยุกต์

กลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแบ่งตามสาขาวิชา และเพศดังนี้ (ตามคำแนะนำของคณะกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ของภาควิชาอุดมศึกษา)

๑. ในกรณีที่มีประชากรจำนวนไม่เกิน ๕๐ คน ใช้ทั้งหมด
 ๒. ในกรณีที่มีประชากรจำนวนตั้งแต่ ๕๑ - ๕๔ คน ใช้เป็นตัวอย่างร้อยละ ๕๐
 ๓. ในกรณีที่มีประชากรจำนวนตั้งแต่ ๑๐๐ คนขึ้นไป ใช้เป็นตัวอย่างร้อยละ ๒๕
- ทั้งนี้ เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของเพศและสาขาวิชาไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละมหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจความคิดเห็นผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยจะมีกระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง จากตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และศึกษาคู่มือของหลักสูตรของสาขาสังคมศาสตร์ ระเบียบบัณฑิตศึกษาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างข้อคำถาม

๒. ส่งแบบสำรวจที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ระเบียบบัณฑิตศึกษาคตรวจ จำนวน ๔ ท่าน เพื่อให้แบบสำรวจมีความตรงตามเนื้อหา

(content validity) และเพื่อที่จะได้รับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อความให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีในกลุ่มประชากร เพื่อนำมาปรับปรุงถ้อยคำในแบบสำรวจให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจึงจะนำไปใช้สำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติต่าง ๆ คือ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที-เทสต์ (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบต่อระหว่างคู่ควยการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffé) การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้จะอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) (Niel et al. 1975)

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่มีต่อปัจจัยคักสรรที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ ในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริการทางวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา และระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง

๒. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและคณาจารย์ในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ตลอดจนปรับปรุงความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา และระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเองได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตศึกษาสาขาอื่น ๆ ให้แก่ผู้ที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้าอีกในโอกาสต่อไป